

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΜΠΕΛΟΛΟΓΙΑΣ

56

2016 - 2017

Η ΘΑΥΜΑΣΤΗ ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΜΠΕΛΩΝΑ

ΟΡΟΛΟΓΙΑ

Άμπελος (*Vitis*) : Γένος της Οικογένειας των
Αμπελιδών (*Vitaceae*)

Άμπελος η οينوφόρος ή η ευρωπαϊκή
(*Vitis vinifera* L.) : Το σπουδαιότερο είδος του
γένους *Vitis*

Καλλιεργούμενη ποικιλία αμπέλου

(cultivar, cultivated variety) : Η ποικιλία αμπέλου
που ανήκει στο είδος *vinifera* και καλλιεργείται
για την παραγωγή αμπελουργικών προϊόντων

Υποκείμενο αμπέλου : Ανήκει στα ανθεκτικά στη
ριζόβια φυλλοξήρα είδη του *Vitis* (αμερικάνικα
είδη) και εμβολιάζεται από τις ποικιλίες *vinifera*

Φυλλοξήρα : Αφίδα με διπλό βιολογικό κύκλο
(φυλλόβια και ριζόβια μορφή)

Vitis- Euvitis : Σειρές και Είδη (Galet 1967)

Σειρές

Είδη

Candicancae

V. candicans, *V. doaniana*, *V. Longii*,
V. coriacea, *V. Simpsonii*, *V. Champinii*

Labruscae

V. Labrusca, *V. Coignetiae*

Caribaeae

V. caribaea, *V. Blancoii*, *V. lanata*

Arizonae

V. arizonica, *V. californica*, *V. girdiana*, *V. Treleasei*

Cinereae

V. cinerea, *V. Berlandieri*, *V. Baileyana*
V. Bourgeana

Aestivalae

V. aestivalis, *V. bicolor*, *V. Lincecumii*, *V. Bourquina*,
V. gigas, *V. rufotomentosa*

Cordifoliae

V. cordifolia, *V. illex*, *V. Helleri*, *V. monticola*,
V. rubra

Flexuosae

V. flexuosa, *V. Thunbergii*, *V. betulifolia*,
V. reticulata, *V. amurensis*, *V. Piasezkii*,
V. Embergeri, *V. pentagona* κ.λπ.

Spinosa

V. armata, *V. Davidii*, *V. Romanetii*

Ripariae

V. riparia, *V. rupestris*

Viniferae

V. vinifera, *V. silvestris*

Συστηματική του είδους *vinifera*

A. Υπο-είδη

<i>Vitis vinifera sylvestris</i> GMELIN	(Άμπελος αγρία η οينوφόρος)
<i>Vitis vinifera caucasica</i> VAVILOV	(Καυκασιανή η οينوφόρος)
<i>Vitis vinifera sativa</i> DE CADOLLE	(Καλλιεργούμενη άμπελος).

B. Ομάδες (Φυλές) και Υπο-ομάδες (Υπό-Φυλές) της Οينوφόρου Αμπέλου (NegruI (1946, 1957).

Ποντία (*Proles pontica*)

georgica

balkanica (ελληνικές ποικιλίες αμπέλου)

Ανατολική (*Proles orientalis*).

Caspica (Μοσχάτες ποικιλίες)

Antasiatica (Σουλτανίνα)

Δυτική (*Proles occidentalis*) (Ποικιλίες Γαλλίας, Ισπανίας κ.ά.)

Άμπελος η οиноφόρος (*Vitis vinifera* L.)

Η άμπελος η οиноφόρος (*Vitis vinifera* L.) αποτελεί το μοναδικό ευρασιατικό είδος της οικογένειας των Αμπελιδών (*Vitaceae*)

Τα απολιθώματα σε αρκετές περιοχές της Δυτικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου συνηγορούν για την εμφάνιση του είδους προς το τέλος της τριτογενούς γεωλογικής περιόδου

Κατά την περίοδο των παγετώνων (δiluύβιον, 2.000.000-10.000 π. Χ.) η άμπελος αναζήτησε καταφύγιο είτε στις παραμεσόγειες δασώδεις και παραποτάμιες περιοχές είτε στην ευρύτερη περιοχή του Καυκάσου νοτίως της Κασπίας Θάλασσας

Κατά τη νεολιθική περίοδο η φυτογεωγραφική διασπορά της αμπέλου δε διαφέρει από τη σημερινή εικόνα (Levadoux 1955)

Γενετική Ποικιλομορφία των

Ποικιλιών Αμπέλου

Στην Αμπελογραφία των Viala-Vermorel (1909) περιλαμβάνονται

24.000 ονόματα-συνώνυμα-τύποι και παραλλαγές που αντιστοιχούν σε περίπου

9.000 ποικιλίες της αμπέλου της οиноφόρου (*Vitis Vinifera* L.)

Ελληνικές ποικιλίες αμπέλου-Πόσες πραγματικά είναι;

ΑΙΤΙΑ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑΣ

Στα κείμενα των αρχαίων ελλήνων συγγραφέων, ιστορικών και φιλόσοφων αναφέρονται περισσότερες από **90** διαφορετικές ελληνικές ποικιλίες αμπέλου

Στην Αμπελογραφία του Κριμπά (1943) περιλαμβάνονται περισσότερες από **200** ελληνικές ποικιλίες αμπέλου μαζί με τα συνώνυμα, τους τύπους και τις χρωματικές παραλλαγές τους.

Στον Εθνικό Κατάλογο περιλαμβάνονται περίπου **250** ονόματα και συνώνυμα ελληνικών ποικιλιών αμπέλου

Στις αμπελογραφικές συλλογές της χώρας φιλοξενούνται περισσότερες από **550** ελληνικές ποικιλίες μαζί με τα συνώνυμα, τους τύπους, τις παραλλαγές ή τους πιθανούς κλώνους

ΕΞΕΛΙΞΗ, «ΕΞΗΜΕΡΩΣΗ», ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΜΠΕΛΟΥ ΤΗΣ ΟΙΝΟΦΟΡΟΥ

- 10.000-8.000 π. Χ.: Ολοκλήρωση της εξελικτικής πορείας του *V. vinifera* στα υποείδη της αγρίας οиноφόρου αμπέλου (*Vitis vinifera sylvestris* GMELIN) και της Καυκασιανής οиноφόρου αμπέλου (*Vitis vinifera caucasica* VAVILOV), (De Lattin 1939)
- 8.000-6.000 π.Χ.: Έναρξη της μεγάλης περιόδου «εξημέρωσης» της αγρίας αμπέλου (*Vitis vinifera sylvestris* GMELIN)
- 6.000-5.000 π.Χ.: Η πρώτη στοιχειωδώς οργανωμένη καλλιέργεια της αμπέλου (*Vitis vinifera sativa* DE CADOLLE)
- 5.000- π.Χ.: Η καλλιέργεια της αμπέλου εξαπλώνεται στις παραμεσόγειες περιοχές (Levadoux 1955).

Το πρώτο κρασί

- 6.000 π.Χ. : Ανάπτυξη κεραμικής τέχνης - πρώτα πήλινα αγγεία
- 5400 – 5000 π.Χ.: Ίχνη τρυγικού οξέος σε πήλινα αγγεία (Zagros, Ιράν) (McGovern 2003).
- 4100- 4000 π. Χ.: Ταυτοποίηση της μαλβιδίνης σε θραύσματα υπαίθριων λινών και αγγείων (σπήλαια Areni-1, Αρμενία) (Barnard κ.ά. 2011).

Areni-1

Η Αμπελουργία : Μύθοι και συμβολισμοί

- Η κιβωτός στο Αραράτ (Areni-1) -Τα ευρήματα
- Ο Θεός-Βλαστός στην Πεντέλη (αρχαίος Δήμος Ικαρίας, σημερινός Διόνυσος) - Ο μύθος
- Αμπέλου θέσις - Η εμπειρία (Θεόφραστος)
- Bacchus amat colles-Η συνέχεια (Βιργίλιος)
- Terroir- Η σύγχρονη αντίληψη της επιστήμης της αμπελουργίας